

Īsi tikumu apraksti

Tikumi, kas iekļauti LR MK noteikumos, un to apraksts

ATBILDĪBA – griba un spēja paredzēt savas izvēles un rīcības sekas un rīkoties, respektējot cita cilvēka cieņu un brīvību;

CENTĪBA – čaklums, uzcītība, rūpība un griba jebkuru darbu veikt pēc iespējas mērķtiecīgāk, kvalitatīvāk un produktīvāk;

DROSME – izlēmība, baiļu pārvarēšana, rakstura stingrība, situācijas novērtēšana un cieņpilna rīcība, uzņēmība, centieni pēc taisnīgā un labā;

GODĪGUMS – uzticamība, patiesums, vārdu un darbu saskaņa;

GUDRĪBA – māka izmantot zināšanas labā veicināšanai savā un sabiedrības dzīvē;

LAIPNĪBA – vēlība, atsaucība pret citiem, pieklājība;

LĪDZCIETĪBA – attīstīta empātija, vēlme iejusties otra pārdzīvojumos un aktīvs atbalsts;

MĒRENĪBA – rīcības un uzskatu līdzsvarotība, spēja nošķirt saprātīgas vēlmes no nesaprātīgām un atteikties no nevajadzīgā; atturēšanās no tā, kas traucē personas attīstību;

SAVALDĪBA – pašregulācija, uzvedības un emociju izpausmju kontrole un vadība, respektējot savu un cita cilvēka cieņu un brīvību;

SOLIDARITĀTE – savstarpējs atbalsts un rīcības saskaņotība, rūpes par savu, citu un kopīgu labumu, demokrātisks dialogs ar citiem;

TAISNĪGUMS – godprātīga lemšana, cilvēktiesību un citu saprātīgu interešu un morāles normu ievērošana;

TOLERANCE – iecietība, vēlme izprast atšķirīgo (piemēram, cilvēka ārējo izskatu, veselības stāvokli, uzvedību, viedokli, ticību, paražas).

Isaacs, D. (2001). *Character building: A guide for parents and teachers*. Scepter Publishers.

APDOMĪBA – Darbā un saskarsmē ar cilvēkiem, apdomīgie cilvēki novērtē situācijas, ņemot vērā pareizos standartus: viņi apsver labvēlīgās un nelabvēlīgās sekas priekš sevis un citiem pirms pieņem lēmumu un tad viņi rīkojas vai atsakās no rīcības, turoties pie pieņemtajiem lēmumiem.

CIEŅA PRET CITIEM – Cilvēki, kuriem ir cieņa pret citiem rīkojas vai atturas no rīkošanās, lai neizdarītu pāri un patiešām izdarīt labu sev un citiem, atbilstoši viņu tiesībām, statusam un apstākļiem.

DĀSNUMS – Devīgi cilvēki rīkojas nesavtīgi un ar prieku, lai dotu labumu citiem ar apziņu par viņu palīdzības vērtīgumu un par spīti tam, ka tas var prasīt pūles.

DRAUDZĪBA – Pateicoties draudzībai, cilvēks, kurš jau zina citus cilvēkus caur kopīgām interesēm darbā vai brīvajā laikā, attīsta regulāru personisku kontaktu ar viņiem. Draudzība iekļauj sevī abpusēju sakaru – katrs draugs ir ieinteresēts savā draugā un tā pilnveidošanā.

ELASTĪGUMS – Elastīgi cilvēki pielāgo savu uzvedību dažādiem apstākļiem atkarībā no katra cilvēka un situācijas, taču nepametot pašu uzvedības principus.

IZTURĪBA – Situācijās, kurās ir grūti panākt uzlabojumu, drosmīgi cilvēki pretojas kaitīgai ietekmei, iztur grūtības un cenšas rīkoties pozitīvi, lai pārvarētu šķēršļus un uzsāktu lielus darbus.

KĀRTĪGUMS – Kārtīgi cilvēki seko loģiskai rīcībai (tas ir būtiski jebkāda mērķa sasniegšanai), kad plāno savas lietas, izmantojot savu laiku, veicot aktivitātes pēc pašu iniciatīvas, bez pastāvīgas atgādināšanas.

NEATLAIDĪBA – Tiklīdz ir pieņemts lēmums, neatlaidīgs cilvēks sper vajadzīgos soļus, lai sasniegtu savu mērķi, par spīti iekšējām vai ārējām grūtībām, un par spīti visam, kas varētu vājināt viņu apņēmību laika gaitā.

OPTIMISMS – Optimistiem ir pašpārliecinātība (balstīta uz saprāta) savās spējās, kā arī viņi ir pārliecināti, ka var saņemt palīdzību no citiem un ir pārliecināti par citu spējām. Tādējādi, katrā situācijā viņi spēj, pirmkārt, identificēt pozitīvos elementus un pilnveidošanas iespējas. Otrkārt, optimisti spēj atpazīt grūtības un šķēršļus pilnveidošanas ceļā. Viņi izmanto priekšrocības no jebkā, kas ir labvēlīgs un skatās ar paceltu galvu uz pārējām lietām mūdrā sportista garā.

PACIETĪBA – Pacietīgi cilvēki saglabā mieru situācijās, kurās tie saskaras ar grūtībām.

PAKLAUSĪBA – Paklausīgi cilvēki pieņem pamācības, kuras nāk no autoritātes, nodrošinot, ka viņi nerīkojas pret taisnību, kā arī rīkojas nekavējoties, izpildot pamācības, cenšoties uzticīgi izskaidrot autoritātes gribu.

PATRIOTISMS – Patriotiski cilvēki spēj ieraudzīt to, ko viņu valsts viņiem ir devusi un turpina dot. Viņi par to maksā ar godu un pakalpību, atbalstot un aizstāvēt vērtības par kurām tā pastāv; viņi arī cēli cenšas iegūt cieņu no citām valstīm.

PAZEMĪBA – Pazemīgi cilvēki atzīst savu nepietiekamību, labumus un spējas, un piespiež sevi, darot labu bez uzmanības pievēršanas vai aplausu sagaidīšanas no citiem cilvēkiem.

PIETICĪBA – Pieticīgi cilvēki atzīst sava privātuma vērtību un cieņu pret citiem. Viņi aizsargā savu privātumu no citu skatieniem, viņi noraida jebko, kas varētu tajā iejaukties un atvieglina šo paradumu tikai gadījumos, kas varētu nākt par labu viņiem vai citiem.

SABIEDRISKUMS – Sabiedriski cilvēki labi izmanto iespēju un izpēta veidus kā satikt ar citiem; viņi spēj komunicēt ar viņiem ar neviltotu interesi, ko viņi parāda viņos; tajā ko viņi saka vai dara, tajā ko viņi domā un jūt.

SAPRAŠANA – Cilvēki, kuri ir saprotoši ievēro dažādos faktoros, kas iespaido jūtas vai uzvedību; viņi izpēta katru no šiem faktoriem un kā viņi ir saistīti viens ar otru (un iesaista citus darīt to pašu), un viņu uzvedībā viņi šos faktoros ņem vērā.

SIRSNĪBA – Sirsnīgi cilvēki izpauž pilnībā visu informāciju, kur tas ir pieņemams, pareizajam cilvēkam pareizajā laikā, par to, ko viņi ir izdarījuši, redzējuši, domājuši, jutuši ņemot vērā savu vai cita cilvēka situāciju.

STRĀDĪGUMS – Strādīgi cilvēki ir cītīgi pārdabiska un dabiska rakstura lietās. Viņi palīdz arī citiem būt strādīgiem ikdienas darbos un citos pienākumos.

UZTICĪBA – Uzticīgais cilvēks pieņem saistības, kas izriet no viņu attiecībām ar citiem -draugiem, radniekiem, priekšniekiem, savu valsti un tās iestādēm u.c.. un vēlas aizstāvēt un īstenot dzīvē to vērtību sistēmu, ko tās pārstāv.

VIENKĀRŠĪBA – Vienkārši cilvēki nodrošina, ka viņu normālā uzvešanās- viņu runa, ģērbšanās, uzvedība- ir saskanīga r viņu īstajiem nolūkiem; viņi ļauj citiem cilvēkiem izzināt sevi precīzi: viņi ir tādi kādi mums viņi šķiet.